KUTEYBE BİN SA'ÎD ES-SEKAFÎ

Büyük hadîs âlimlerinden. İsmi Yahyâ, künyesi Ebû Recâ, lakabı Kuteybe'dir. İsminin Ali olduğu da söylenmiştir. 150 (m. 767) senesinde. Bağlan'da doğdu. Bağlan, Belh şehrinin bir köyüdür. 240 (m. 855) târihinde vefât etti. Kuteybe bin Sa'îd, hadîs-i şerîf öğrenmek ve âlimlerden istifâde etmek için Irak, Medîne-i münevvere, Mekke-i mükerreme, Şam ve Mısır'a gitti. Mâlik bin Enes, Leys bin Sa'd, Abdullah bin Hayra, Bekir bin Mudır, Ya'kûb bin Abdurrahmân'dan ve daha başka âlimlerden hadîs-i şerîf dinleyip, rivâyetlerde bulunmuştur. Bağdâd'a geldiği zaman, orada hadîs-i şerîf rivâyetinde bulundu. Bağdâd'a ilk gidişinde yirmiüç yaşında bulunuyordu. Ondan da, Ali bin Medînî, Nuaym bin Hammâd, Ebû Bekir bin Humeydî, Yahyâ bin Main, Hasan bin Arefe gibi âlimler (r.aleyhim) rivâyette bulunmuşlardır. Buhârî kendisinden üçyüzsekiz, Müslim ise altıyüzaltmışsekiz hadîs-i şerîf bildirmiştir.

Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler, meşhûr altı hadîs kitaplarında mevcûttur. Büyük âlim Esrem, Ahmed bin Hanbel hazretlerinin Kuteybe'den bahsedip, övdüğünü söylemiştir. İbn-i Maîn, Ebû Hatim ve Nesâî, onun hadîs ilminde sika (güvenilir) bir âlim olduğunu bildirmişlerdir. Ahmed bin Seyyâr bin Eyyûb, Kuteybe bin Sa'îd'in, yapmış olduğu rivâyetlerde, i'timâd edilen ve sünnet-i seniyyeye çok bağlı bir zât olduğunu bildirmiştir.

Kuteybe, babasından şöyle bildirir: Resûlullahı (aleyhisselâm) rü'yâda görmüştüm. Mübârek ellerinde bir sahife vardı. "Ey Allah'ın Resûlü! Bu sahife nedir?" diye sordum. "Bu sahifede âlimlerin isimleri vardır" buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü, onu bana ver de, oğlumun ismi var mı bakayım" dedim. Resûlullah efendimizden alıp, baktım. Oğlumun isminin orada olduğunu gördüm.

Ebû Recâ hazretleri orta boylu, nûr yüzlü ve sünnete uygun sakalıyla çok güzel bir zât idi. Geniş çiftliği vardı. Davar, deve ve sığır sahibi idi.

Rivâyet ettiği ve Müslim'de bulunan hadîs-i şeriflerden ba'zıları:

Resûlullah efendimiz buyurdu ki: "Söyleyin bakalım, sizden birinizin kapısının önünden bir nehir aksa, günde beş defa o nehirde yıkansa, vücûdunda kirden birşey kalır mı?"buyurunca, Eshâb-ı kiram "Hayır, vücûdunda kirden hiçbir şey kalmaz" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) "İşte beş vakit namaz da böyledir. Allahü teâlâ, kılınan beş vakit namazla günahları yok eder" buyurmuştur.

"Bir adam birinin kabrinin yanından geçerken, herkese onun yerinde ben olsaydım demedikçe, kıyâmet kopmıyacaktır."

“Gerçekten Cennette bir ağaç vardır. Bineğine binmiş olarak giden, onun gölgesinde yüz sene yürüse bitiremez.”

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) ayakları şişinceye kadar namaz kılmıştı. Kendisine, “Sen hâlâ bu külfete katlanıyor musun? Halbuki Allahü teâlâ senin gelmiş-geçmiş bütün günahlarını affetti” denilince “Şükreden bir kul olmıyayım mı?” cevâbını vermiştir.

“Allahü teâlâ mahlûkâtı yarattığı zaman, kendi nezdinde, arşın üstünde bulunan kitabına, muhakkak benim rahmetim, gadabıma galebe çalar, diye yazmıştır” buyurdular.

“Bir kimse bir yere gelir de “Eûzü bikelimâtillâhittâmmâti min şerri mâ haleka” (Allahü teâlânın tam olan kelimeleriyle yarattıklarının şerrinden sığınırım) derse, oradan ayrılıncaya kadar ona hiçbir şey zarar vermez.”

Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Allahü teâlâ buyuruyor ki: Ben, kulumun beni zannına göreyim. (Eğer kulum benim kendisini affedeceğimi zannederse, onu affederim. Azâb edeceğimi zannederse, azâb ederim). Beni zikrettiği zaman da ben onunla beraberim. O beni gönülden zikrederse, onu gönülden zikrederim. Kulum beni cemâat arasında anarsa, onu o cemaattan daha hayırlı bir cemâat (melekler) arasında zikrederim. Bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse, ben koşarak gelirim.”

“Şüphesiz Allahü teâlâ, ilmi, insanlardan çekip alıvermez. Fakat ilmi, âlimleri almakla kaldırır. Nihâyet, hiçbir âlim bırakmadığı zaman, insanlar bir takım câhilleri baş edinirler. Onlara suâl sorulur, ilimsiz fetvâ verirler. Böylece hem saparlar, hem saptırırlar.”

Bir kadın Peygamber efendimize bir oğlunu getirerek, “Yâ Resûlallah! Bu çocuk rahatsızdır. Ben onun ölmesinden korkuyorum. Gerçekten toprağa üç tane gömdüm” dedi. Resûlullah (aleyhisselâm): “Muhakkak, Cehennemden kuvvetli bir mâni ile korundun” buyurdular.

Resûlullah (aleyhisselâm) Ensârdan ba’zı kadınlara:

“Sizden birinizin üç tane oğlu ölür de, onların sevâbını dilerse, mutlaka Cennete girer” buyurmuşlardır. Bunun üzerine kadınlardan biri: Yahut iki, yâ Resûlallah! dedi. Resûlullah da (aleyhisselâm) “Yahut iki” buyurmuşlardır.

“Aranızda pehlivan kime dersiniz?” diye sordular. Biz, “Kendisini erkeklerin yenemediği kimseye” cevâbını verdik. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) “O değildir. Fakat, pehlivan kızgınlık ânında kendini tutan kimsedir” buyurdular.

“Şüphesiz, insanların en kötüsü, şunlara bir yüzle, bunlara da bir yüzle gelen iki yüzlü kimsedir.”

“Resûlullah (aleyhisselâm) “Müflis kimdir?” buyurdu. Eshâb-ı kiram da: “Bize göre müflis, hiçbir dirhemi ve eşyası olmayan kimsedir” cevâbını verdiler. Bunun üzerine, Resûlullah (aleyhisselâm) “Şüphesiz benim ümmetimden müflis, kıyâmet gününde, namaz, oruç ve zekât ile gelen, fakat, şuna sövmüş, buna zinâ isnad etmiş, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş, diğerini de dövmüş olarak gelecektir. Hasenatı, şuna buna verilecektir. Şayet, da’vâsı görülmeden hasenatı biterse, onların günahlarından alınarak, bunun üzerine yüklenecek, sonra Cehenneme atılacaktır” buyurmuşlardır.

“Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulm etmez. Onu düşman eline vermez (himâye eder). Her kim, müslüman kardeşinin yardımında bulunur ve onun ihtiyâcını temin ederse, Allahü teâlâ da ona yardım eder. Her kim, bir müslümanın bir sıkıntısını giderirse, Allahü teâlâ, buna karşılık, onun kıyâmet sıkıntılarından birini giderir. Her kim bir müslümanın ayıbını örterse, Allahü teâlâ da âhirette onun ayıbını örter.”

Ebû Hüreyre şöyle bildirdi: “Her kim bir kötülük işlerse, onun sebebiyle ceza görür.” (Nisa-123) âyet-i kerîmesi nâzil olunca (inince) müslümanlara çok te’sîr etti. Bunun üzerine, Resûlullah (aleyhisselâm): “Orta yolu tutun ve doğruyu arayın. Müslümanın başına gelen her musibette bir keffâret vardır. Hattâ vücûdundan sıyrılan her sıyrıkta veya batan her dikende bile” buyurdular. (Resûlullah efendimiz, bu hadîs-i

şerifleri ile, Eshâb-ı kiramı teselli buyurmuşlardır, ifrat ve tefrite gitmeden, doğruyu aramak şartıyle yapılan hatâlara, musibetlerin keffâret olacağını bildirmişlerdir.)

“Şüphesiz, kıyâmet gününde Allahü teâlâ: “Nerede benim azametim için birbirini sevenler! Bugün ben onları kendi gölgemde gölgelendireceğim” buyurur.”

“Cennet kapıları Pazartesi ve Perşembe günleri açılır. Allahü teâlâya hiçbir şeyi ortak koşmayan her kulun günahları bağışlanır. Yalnız, din kardeşi ile aralarında düşmanlık bulunan kimse bundan müstesnadır. (Onların günahları bağışlanmaz.) Onlar hakkında: “Şu iki kişiye barışıncaya kadar mühlet verin. Şu iki kişiye barışıncaya kadar mühlet verin. Şu iki kişiye barışıncaya kadar mühlet verin” denilir.”

“Hezeyan (boş, lüzumsuz) konuşmayın. Birbirinize sırt çevirmeyin. Başkalarının konuştuğunu dinlemeyin. Biriniz diğerinin satışı üzerine satış yapmasın. Kardeş olun, ey Allahın kulları!”

Birisi Resûlullaha (aleyhisselâm) gelerek, benim dost ve beraber olmama, en lâyık insan kimdir, diye sordu. Resûlullah (aleyhisselâm): “Annendir” buyurdular. Sonra kimdir, dedi. Resûlullah (aleyhisselâm): “Sonra annendir” buyurdu. Sonra kimdir? dedi. Resûlullah efendimiz: “Sonra annendir” buyurdu. Sonra kimdir deyince, Resûlullah (aleyhisselâm): “Sonra babandır” buyurdu.

“Benimle ümmetimin durumu, ateş yakan bir adamın durumu gibidir. Hayvanlar ve pervaneler onun içine düşmeye başlarlar. Ben sizin eteklerinizden tutuyorum. Siz ise onun içine atılıyorsunuz.”

“Hepiniz çobansınız. Hepiniz sürüsünden mes’ûldür. İnsanlara hükmeden emir bir çobandır. O sürüsünden mes’ûldür. Kişi aile fertlerine çobandır. O da onlardan mes’ûldür. Kadın kocasının evine ve çocuklarına çobandır. O da onlardan mes’ûldür. Köle, sahibinin malına çobandır. O da ondan mes’ûldür. Dikkat edin. Şimdi hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden mes’ûldür.”

“Her kim, Allahü teâlâya ve Resûlüne îmân ediyorsa, ya hayır söylesin yahut sussun.”

Abdurrahmân bin Ebî Bekrâ haber verdi. Babam, Ubeydullah bin Bekrâ’ya, Sicistan’da kadı iken, öfkeli olduğu zaman iki kişi arasında hüküm verme. Çünkü ben Resûlullah (aleyhisselâm): “Hiç bir kimse, öfkeli olduğu hâlde iki kişi arasında hüküm vermesin” buyururken işittim diye mektûb yazdı.

Akabe denilen yerde, oniki kişilik bir cemâat Resûlullaha (aleyhisselâm) bî’at etmişti. Resûlullah efendimiz, her birini, kendi kabilesi için temsilci ta’yin etmişti. Bunların her biri kendi kabilesini İslama da’vet edip, onu onlara öğreteceklerdi. Ubâde bin Sâmit hazretleri de bu temsilcilerden birisi idi. O şöyle der: Ben Resûlullaha bî’at eden temsilcilerden idim. Resûlullaha (aleyhisselâm): “Allahü teâlâya hiçbir şeyi ortak koşmıyacağımıza, zinâ etmiyeceğimize; hırsızlık yapmıyacağımıza, Allahü teâlânın muhterem kıldığı nefsi (canı) haksız yere öldürmeyeceğimize, yağmacılık yapmıyacağımıza ve âsi olmıyacağımıza dâir bî’at ettik.

“Bir adam yolda giderken, çok susamıştı. Sonra bir kuyu bularak içine indi ve su içti. Sonra acıktı. Çıkınca, bir de ne görsün, bir köpek dilini çıkarmış soluyor. Susuzluktan nemli toprağı yiyor. Bu adam, kendi kendine: “Bu köpek de benim gibi çok susamış” deyip, kuyuya indi. Mestini su ile doldurdu. Sonra onu ağzıyla tutarak yukarıya çıktı. Köpeğe su verdi. Allahü teâlâ da onun amelini kabûl buyurup sevâb yazdı ve onu affetti.” Eshâb-ı kiram (r.anhüm) “Yâ Resûlallah! gerçekten bu hayvanlardan bizim için sevâb var mı?” diye sordular. Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) de; “Her canlıyı doyurup, sulamak ve yardımda bulunmakta sevâb vardır” buyurdular.

“Kapları örtün. Tulumları bağlayın. Kapıları kapayın. Kandilleri örtün. Çünkü şeytan bağ çözemez. Kabı açamaz. Kapı da aralayamaz...”

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), hurmalığının içinde bulunan Ümmü Mübeşşir-i Ensâriyye’nin yanına gitti. O’na “Bu hurmalığı kim dikti. Müslüman mı, kâfir mi?” diye sordu. Ümmü Mübeşşir “Müslüman dikti” dedi. Bunun üzerine

Resûlullah (aleyhisselâm): “Bir müslüman bir ağaç diker veya ekin eker de, ondan bir insan veya başka bir şey yerse, bunda onun için mutlaka sevâb vardır” buyurdu.

“Evimle minberim arası, Cennet bahçelerinden bir bahçedir.”

“Üzerine güneş doğan en hayırlı gün Cum’a günüdür. Âdem (aleyhisselâm) o gün yaratıldı. O gün Cennete kondu. O gün Cennetten çıkarıldı. Kıyâmet de Cum’a günü kopacaktır.”

“Bir kimse Cum’a günü cünüblükten yıkanır gibi yıkanır da, sonra Cum’a namazına giderse, bir deve sadaka vermiş gibi olur.”

“Yüksek el, alçak elden daha hayırlıdır. (Yüksek elden murâd veren, alçak elden maksad da, alan eldir.)

“Mal çoğalıp, kapıdan taşmadıkça, kıyâmet kopmıyacaktır. O derecede ki, bir adam malının zekâtını çıkaracak, fakat onu kabûl edecek hiçbir kimse bulamıyacak. Hattâ Arabistan, çayırlıklara ve nehirler akan yerlere dönecek.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Târîh-i Bağdâd cild-12, sh. 464

2) Mu’cem-ül-müellifîn cild-8, sh. 128

3) El-A’lâm cild-5, sh. 189

4) Tehzîb-üt-tehzîb cild-8, sh. 358